

**Notatka z warsztatów Krajowych Mechanizmów Prewencji,
które odbyły się w dniach 13-14 października 2010 r. w Erywaniu,
w Armenii.**

W dniach 13 – 14 października 2010 r. w Erywaniu, odbyły się trzecie tematyczne warsztaty Krajowych Mechanizmów Prewencji poświęcone metodologii przygotowania wizytacji prewencyjnych¹. Zostały one zorganizowane przez Radę Europy, w ramach programu „Utworzenie aktywnej sieci krajowych mechanizmów prewencji przeciw torturom, działalność sieci partnerskiej współpracy Peer-to-Peer”².

W pierwszy dzień omówione zostały następujące tematy: zbieranie i analiza informacji dotyczących miejsc pozbawienia wolności, kryteria wyboru wizytowanych jednostek, wybór celu i formy wizytacji, skład zespołu wizytującego oraz podział obowiązków. Wiele uwagi poświęcono również zaangażowaniu przedstawicieli organizacji pozarządowych w wizytacje KMP. Ich uczestnictwo wzmacnia bowiem społeczny nadzór nad miejscami zatrzymań, a tym samym rozwija społeczeństwo obywatelskie.

W opinii ekspertów uczestniczących w warsztatach, zespoły wizytujące nie powinny badać wszystkich aspektów zatrzymania podczas każdej wizyty. Wyznaczenie celu wizytacji powinno być dokonywane na podstawie informacji zebranych w ramach przygotowań do wizyty, pochodzących z wiarygodnych źródeł.

¹ „Methodology: preparing and planning strategies for an NPM Visit

² Setting up an active network of national preventive mechanisms against torture, an activity of the Peer-to-Peer Network”.

W drugim dniu warsztatów omówiono długość i częstotliwość wizytacji oraz strategię przeprowadzania rozmów z osobami pozbawionymi wolności.

APT³ zwróciło uwagę, że nie wskazane jest zbyt częste przeprowadzanie wizytacji całościowych. W opinii ich przedstawicieli, skuteczniej jest skupić się każdorazowo na jednym aspekcie detencji, jednocześnie zwiększając liczbę wizytacji do miejsc pozbawienia wolności. Ponadto stwierdzono, że według Specjalnego Sprawozdawcy ONZ ds. Tortur wizytacje zapobiegawcze KMP, typu ad hoc, powinny być przeprowadzane co kilka miesięcy, zaś wizytacje całościowe raz na 5 lat.

Według minimalnych standardów wyznaczonych przez APT wizytacje całościowe powinny być przeprowadzane co najmniej raz w roku w jednostkach takich jak: jednostki organizacyjne policji, areszty śledcze oraz w miejscach, w których przebywają osoby szczególnie podatne na zagrożenia lub wystąpienia przypadków agresji np. kobiety, cudzoziemcy. Skupienie działalności KMP na częstszych, a krótszych wizytacjach, typu ad hoc, jest bardziej skuteczne z punktu widzenia ochrony praw człowieka, gdyż wizytowane podmioty będą zwracać większą uwagę na ich przestrzeganie.

Poruszono również kwestię używania kwestionariuszy podczas rozmów z osobami pozbawionymi wolności. W opinii APT, ich użycie czyni z indywidualnej rozmowy wywiad, a ten nie jest metodą stosowaną w monitoringu prewencyjnym.

Warty zauważenia jest fakt, że niektóre organizacje monitorujące, przed przeprowadzeniem zapowiedzianej wizyty, przekazują osadzonemu kwestionariusz do wypełnienia. Jest on rozdzielany między reprezentacyjną liczbę więźniów. Informacje z nich pozyskane służą identyfikacji tematów do realizacji podczas kolejnych wizytacji. Rozmowa na osobności z osadzionym odbywa się zaś bez wypełniania ankiety.

³ Association for the Prevention of Torture – Stowarzyszenie Zapobiegania Torturom jest niezależną organizacją pozarządową z siedzibą w Genewie, w Szwajcarii. Ma status konsultanta przy ONZ i Radzie Europy.